

Nowe gatunki grzybów wyższych dla flory polskiej

(*New species of Asco- and Basidiomycetes for the polish flora*)

Napisała

Skirgiełło Alina

(Wpłynęło do redakcji 23 września 1945 — Reçu pour la publication le 23 IX. 1945)

Podczas porządkowania ocalonych z zawieruchy wojennej materiałów znalazłam kilkanaście nowych dla flory polskiej grzybów wyższych.

Okazy zebrałam głównie w górach Jabłonkowskich, dokąd jeździłam na badania terenowe botaniczne z ramienia Polskiej Akademii Umiejętności w r. 1939.

Składam tu serdeczne podziękowanie p. prof. dr B. Hryniewieckiemu za wszelką życzliwą pomoc i rady.

Ascomycetes

1. *Helotium monachorum* Vel.

Apotecja pojedyncze, 10—15 mm, mięsiste, wypukłe, stopniowo rozkładające się, o falistym brzegu, z szerokim trzonkiem, ciemno-czerwone. Górna powierzchnia porysowana żyłkami, dolna błyszcząca, lepka, zmarszczona.

Worki 120—150/10—12 μ , cylindryczne, zwężone trochę u dołu, pod działaniem jodu błękitniejące na szczycie. Wstawki pojedyncze, nitkowate. Zarodniki 20—25/5—6 μ , tępo cylindryczne, jednokomórkowe, bez kropli.

Występuje w wilgotnych miejscach na szczątkach modrzewia. Góry Jabłonkowskie: Skalka 16. 8. 39, na gałązce modrzewia.

2. *Lachnea Nympharum* Vel.

Apotecja dyskowate, liczne, 5—10 mm, mięsiste, jaskrawo-ceglaste, z zewnątrz brązowo-orzęsione.

Worki 220—250/25—28 μ , tępe, szerokie. Wstawki pojedyncze, nitkowate, 4—5 μ , o szczycie mocno rozszerzonym, 10—12 μ . Zarodniki szeroko-owalne, prawie kuliste, gładkie, o ziarnistej zawartości, 20—25/17—20 μ . Rzęski 200—250 μ , tępe, o grubej błonie, rzadko podzielone.

Występuje na kawałkach drewna, częściowo zanurzonych w wodzie. Góry Jabłonkowskie: Skalka 16. 8. 39 i Krzynów 26. 7. 39. Bliska *Lachnea umbrata* L.

3. *Ombrophila Frangulae* Vel.

Apotecja liczne, 0,1—0,2 mm, miseczkowate, siedzące na zwężonej podstawie, mięsiste, gładkie, czysto białe.

Worki 50—60/8—10 μ , szeroko maczugowate, nie błękitniejące pod działaniem jodu. Wstawki pojedyncze, nitkowate, równe na całej długości, podzielone. Zarodniki 8—12 μ , wąsko-eliptyczne, z dwoma kropkami, umiejscowionymi biegunowo.

Występuje na opadłych i gnijących, wilgotnych gałązkach *Frangula*. Góry Jabłonkowskie: Kozubowa 20. 7. 39.

4. *Pezizella milliariae* Vel.

Apotecja liczne, 0,2—0,5 mm, białe przezroczyste, gładkie, mocne, siedzące, o kształcie prawie miseczkowatym.

Worki 20—25/7—8 μ , cylindryczne, ku podstawie zwężone. Wstawki nitkowate, pojedyncze, 3 μ . Zarodniki eliptyczne, 5—7 μ .

Występuje na wilgotnych szczątkach *Picea*. Góry Jabłonkowskie: Kozubowa 20. 7. 39, na szyszce.

5. *Sclerotinia Carlinae* Vel.

Apotecja pojedyncze, dyskowate, 2—3 mm, gładkie, bladochrowe, z trzonkiem 1—2 cm długim, silnie brązowym. Przetrwalniki ściśle, zagłębione w podłożu.

Worki 100—120/7—8 μ , cylindryczne, u podstawy zwężone. Wstawki pojedyncze, nitkowate, w górze rozszerzone do 5 μ . Zarodniki szeroko owalne, z dwoma kropkami umiejscowionymi biegunowo, 12—15 μ .

Występuje na szczątkach *Carlina acaulis*: Góry Jabłonkowskie: Krzynów 21. 8. 39.

Basidiomycetes

6. *Coprinus Hansenii* Lange

Kapelusz do 4 cm średnicy, do 2 cm wysokości, nagi, drobno karbowany, dzwonkowaty, potem rozplaszczony, rudopłowy, stopniowo z wiekiem jaśniejący. Blaszki wolne, wąskie, więdnące, z trudnością rozplywające się, brązowe, wkońcu czarne. Trzon dość mocny, białawy z odcieniem żółtawym, gładki, czasem u szczytu porysowany, niekiedy posiada „nibykorzonek”, 7—9/0,3—0,4 cm. Rośnie po kilka w wiązce lub też pojedynczo.

Zarodniki owalne, ciemno-brązowe 12—13/7 μ . Cystidy pęcherzykowate, czasem butelkowate, około 20 μ szerok., z dłuższą lub krótszą szyjką. Podstawki 9—10 μ szerok. Wstawki 17—18 μ szerokości. Powierzchnia kapelusza utworzona z kulistych lub gruszkowatych komórek od 16—24 μ szerokości. Wysyp czarny.

Występuje na króliczym nawozie, na nagiej ziemi, czasem na zgniłych gałązkach. Ogród Botaniczny, na trawniku 11. 8. 41.

7. *Galera subtilis* Lange

Kapelusz bardzo mały, 0,3—0,4 cm średnicy, dzwonkowaty jasnopromienisty prawie do szczytu, żółtawy, cielisto-ochrowy. Blaszki przyrośnięte, dość wąskie, ochrowe, stosunkowo rzadkie. Trzon gładki, błydy, czasem żółtawy ku podstawie, 2 cm/0,5 mm.

Zarodniki eliptyczne, niewyraźnie szorstkie, żółte, 10/5—5,5 μ . Cystidy butelkowate, główkowate 50/14 μ (główka 6 μ , szyjka 5 μ). Podstawki dwuzarodnikowe. Wysyp ochrowy.

Występuje na łąkach wśród traw. Góry Jabłonkowskie: zbocze Skalki, na bardzo mokrej ziemi w lesie świerkowym 22. 7. 39.

Gatunek ten zbliża się nieco do *G. clavata* (Vel.) Kühner szczególnie swymi flaszkowatymi cystidami, ale zarodniki i podstawki czterozarodnikowe *G. clavata* są znacznie większe.

8. *Inocybe napipes* Lange

Kapelusz 3—5 cm, dzwonkowato-stożkowaty, z wiekiem rozplaszczający się; sam szczyt pozostaje jednak stożkowaty. Ciemno-brązowy lub kasztanowaty, prawie gładki, drobno-żyłkowany, potem włóknisto-porysowany. Blaszki brązowe, za młodu białawe. Trzon 5—6/0,5—0,8 cm, wysmukły, cieńszy u góry, u dołu zakończony zgru-

bieniem w kształcie bulwki bez rąbka, drobno włóknisty, lecz nie omszony. Kolor trzonu jasny, w tonie kapelusza, blade u szczytu.

Zarodniki mocno guzowate, 9—10/6 μ , w konturze posiadają 5—6 tępych brodawek. Cystidy mniej lub więcej wzdęte, tępe, gładkie lub niekiedy z czubem inkrustacyj, 50—60/12—18 μ . Wysyp brązowy.

Dość częsty małymi grupami w wilgotnych lub bagnistych miejscach w lasach. Góry Jabłonkowskie: Skalka, las świerkowy 3. 8. 39, dolina Łomny, wilgotne pastwisko 14. 8. 39.

Z koloru jest bardzo podobna do *I. asterospora* Quél., która różni się głównie charakterem trzona i bulwki (z rąbkami) oraz kapeluszem niewyraźnie porysowanym.

9. *Lycoperdon glabratum* Vel.

Owocnik jajowaty, 2—3 *cm* średnicy, czysto biały, z wiekiem nabiegły szaro-zgnilo, na krótkiej, grubej podstawie. Peridium dosyć sztywne, jakgdyby przysypane mąką, potem gładkie, otwierające się na szczycie. Zarodniki i włosnia szaro-oliwkowe.

Zarodniki kuliste, gładkie, blade ochrowe pod mikroskopem, bez trzonka, 4—5 μ .

Podobny jest do małych form *L. gemmatum* Batsch., ale nigdy niema brodawek ani koleców.

Spotyka się w trawie w zagajnikach, na brzegach lasów, pagórkach, nieużytkach. Góry Jabłonkowskie: Kikula 31. 7. 39, Uplaz 31. 7. 39.

10. *Pholiota intermedia* Lange

Kapelusz 5—8 *cm*, silnie wypukły, błyszczący, lepki, blade lub złoto-żółty, pokryty z brzegu rzadko, na szczycie gęściej dużymi, szerokimi, trójkątnymi kosmkami. Blaszkki blade-żółtawe, potem cynamonowo-kasztanowate, częściowo przyrośnięte. Trzon do 10 *cm*, gruby, gęsto pokryty w trzech czwartych rdzawo-cynamonowymi, grubymi kosmkami, które w dole trzona są bardziej brązowe. Szczyt trzonu jasno-żółty. Pierścień niezupełny. Miąższ żółtawy, bez zapachu. Rośnie wiązkami.

Zarodniki owalne, małe 6/4—5 μ . Cystidy butelkowate, 30/7 μ , na ostrzu blaszek. Wysyp jasnobrązowy.

Ten piękny gatunek jest pośrednim pomiędzy *Ph. auricella* (Batsch.) Fr. i *Ph. squarosa* (Müll.) Fr. Do pierwszej zbliża się

charakterem kapelusza, do drugiej trzona. Różni się zaś od pierwszej zarodnikami, od drugiej pierścieniem. Od *Ph. adiposa* Fr. różni się suchym trzonem.

Rzadki. Dotychczas znajduwany jedynie w Danii w ciągu 14 lat rok rocznie rosnący na pniu *Juglans*. Ja również znajdowałam go stale w jednym miejscu, mianowicie w rozwidleniu konarów *Pterocarya fraxinifolia*. Ogród Botaniczny w Warszawie 1. 10. 40 i 26. 9. 41.

11. *Psalliota brunneola* Lange

Kapelusz wypukły, 5—7 cm, ciemno-brązowy lub brązowy z odcieniem czerwonym, o bladym brzegu, pokryty gęsto nitkowatymi włóknkami. Blaszki białe za młodu, potem jasno-czekoladowe z lekkim odcieniem liliowym, dość rzadkie. Trzon gładki, biały, dość krótki, u dołu nieco zgrubiały, lekko żółknący od dotknięcia, z cienkim, białym pierścieniem. Miąższ biały, żółknący z wiekiem od dołu.

Zarodniki blade, owalne, 4,5—3,5 μ . Cystidy dość duże, okrągławe, 10—14 μ . Podstawki czterozarodnikowe. Wysyp brązowy.

Znaleziony przez Lange'go w lesie bukowym na bagnistym gruncie. Ja znalazłam go w lesie mieszanym w Kabatach pod Warszawą 9. 10. 40.

12. *Psathyra lactea* Lange

Kapelusz do 2 cm średnicy, wypukły, trochę stożkowaty, białoskórzasty, nie zmieniający barwy przy wysychaniu. Welum białe, błoniaste, zwisające u brzegu kapelusza w kształcie małych ząbków, znikające. Blaszki dość gęste, wąskie, przyrośnięte, początkowo cieliste, potem ciemno-brązowe. Trzon dość kruchy, wewnątrz próżny, biały, 3—4/0,2 cm.

Zarodniki owalne, 12—13/6—7 μ . Cystidy butelkowato-pęcherzykowate z krótką, szeroką szyjką, 28—30/10—12 μ (szyjka około 7 μ). Wysyp brązowy.

Bardzo bliska *P. fragilissima* Lange, od której różni się kapeluszem mniejszym, mniej stożkowatym i niezmiennym w kolorze przy wysychaniu.

Niezbyt pospolita, występująca często gromadnie, lecz nie wiązkami, w wilgotnych, ocienionych miejscach. Góry Jabłonkowskie: dolina Łomny 4. 8. 39.

13. *Psathyra subatomata* Lange

Kapelusz 1—1,5 *cm*, wypukły, początkowo blado-ochrowy, potem płowo-biały (gdy suchy — prawie biały), bez prążków, lecz za młodu posiadający znikające jedwabiste włókienka. Suchy kapelusz jest niewyraźnie mikowy. Blaszki bardzo szerokie i przyrośnięte, z ząbkami, dość odległe, brązowe, z lekkim purpurowym odcieniem i z białym ostrzem. Trzon gładki, białawy, 4—5/0,1 *cm*. Wysyp czarny.

Zarodniki eliptyczne, brązowo-czarne 14—15/7,5 μ . Cystidy butelkowate, 13—14 μ szerokości, z szeroką podstawą i dość długą, wąską szyjką.

Gatunek ten, pośredni między *P. prona* Fr. i *P. atomata* Fr., jest dość rzadki. Występuje pojedynczo na brzegach pastwisk. Lange znajdował go w maju i w czerwcu. Ogród Botaniczny w Warszawie 2. 9. 40.

14. *Russula pseudo-delica* Lange

Kapelusz do 11 *cm*, mięsisty, wklęsły, suchy, gładki, matowy, bialo-kremowy, z wiekiem nabierający brudno-żółtawego koloru. Brzeg kapelusza ostry, podwinięty. Blaszki nie grube, dość gęste, przyrośnięte, białe. Trzon mocny, krótki, 4—5/2—3 *cm*, biały, ścisły. Miąższ biały, niezmienny, o smaku lekko ostrym, nie silnym, Zapach trochę kwaskawy. Wysyp ochrowo-kremowy.

Zarodniki małe, okrągławe, 7/8 μ , punktowano-kolcowate. Cystidy 30/10 μ .

Występuje w lasach bukowych. Góry Jabłonkowskie: Wielki Połom 21. 7. 39.

Klucze

Boudier E., Histoire et classification des Discomycètes d'Europe, Paris, 1907.

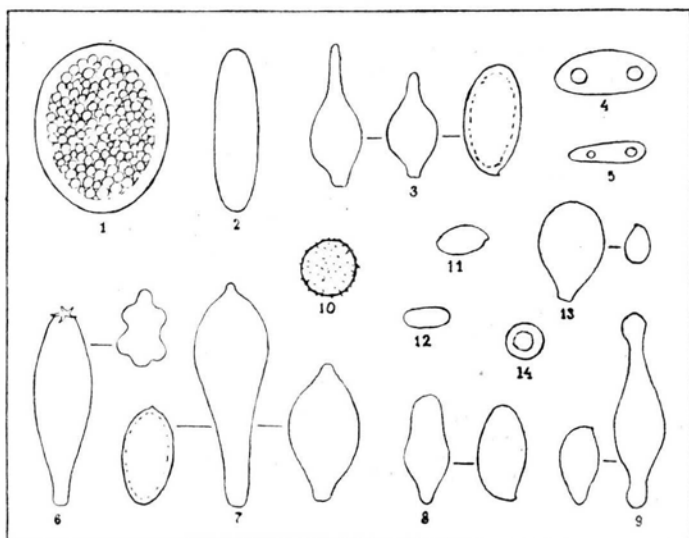
Lange J. E., Flora Agaricina Danica, Copenhagen 1935—39.

Lange J. E., Studies in the Agarics of Denmark, København 1928—38.

Schaeffer J., Russula Monographie, Ann. Mycol. v. 31, 1933.

Velenovský J., České houby, Praha 1920.

Velenovský J., Monographia Discomycetum Bohemiae, Prae-gae 1934.

Zarodniki (x 1000) i cystydy (x 500): 1. *Lachnea Nympharum*, 2. *Helotium monachorum*, 3. *Psathyra subatomata*, 4. *Sclerotinia Carlinae*, 5. *Ombrophila Frangulae*, 6. *Inocybe napipes*, 7. *Coprinus Hansenii*, 8. *Psathyra lactea*, 9. *Galera subtilis*, 10. *Russula pseudo-delica*, 11. *Pholiota intermedia*, 12. *Pezizella milliaris*, 13. *Psalliota brunneola*, 14. *Lycoperdon glabratum*.

Zakład System. i Geogr. Roślin Uniw. Warszawskiego.

Summary

Following species are new for the polish flora and were found in 1939 on the Jabłonków-mountains. They are enumerated below with a short description of the nature of the substratum characteristic for each species.

1. *Helotium monachorum* Vel. met on the dead and fallen twig of *Larix*.

2. *Lachnea Nympharum* Vel. met on bits of wood, partially buried in the water.

3. *Ombrophila Frangulae* Vel. attached to fallen and rotten, moisted twigs of *Frangula*.

4. *Pezizella milliaris* Vel. met on moisted remains of *Picea*.

5. *Sclerotinia Carlinae* Vel. met once on remains of *Carlina acaulis*.

6. *Coprinus Hansenii* Lange is growing on rubbish-heaps, sometimes on the rotten twigs, in the grass.

7. *Galera subtilis* Lange is founded on the very shaded and moisted places in woods of *Picea*.

8. *Inocybe napipes* Lange. Not uncommon. Met in small flocks on the moisted and boggy places.

9. *Lycoperdon glabratum* Vel. is growing in grass, in young woods, on the uncultivated fields, hills.

10. *Pholiota intermedia* Lange. Rare. On the living stump of *Pterocarya fraxinifolia*.

11. *Psalliota brunneola* Lange. Lange has founded it in beech-wood on boggy ground. I have pickt up in mixed wood in Kabaty by Warsaw.

12. *Psathyra lactea* Lange. Not uncommon. Growing often gregariously in moisted, shaded places.

13. *Psathyra subatomata* Lange. Rather rare. Growing solitary on the outskirts of pastures.

14. *Russula pseudo-delica* Lange. Growing on the ground in beech-woods.
